

Przedmiotowe zasady oceniania
z języka polskiego
w Szkole Podstawowej
im. Karola Klobassy – Zrenckiego
w Żeglcach

1. Przedmiotem nauczania są:

- wiadomości (wiedza)
- umiejętności,
- postawa ucznia i jego aktywność.

2. Uczeń jest oceniany za:

- wypowiedzi ustne (formułowanie własnych sądów, poprawność językową, bogactwo słownictwa, stopień wyczerpania tematu, logikę wypowiedzi, sposób prezentacji),
- wypowiedzi pisemne – zgodnie z dodatkowymi kryteriami,
- technikę czytania,
- stopień zrozumienia czytanego tekstu,
- recytacje,
- znajomość zagadnień, pojęć, terminologii z wiedzy o literaturze i kulturze oraz nauki o języku i umiejętność wykorzystywania wiedzy do rozwiązywania zadań,
- aktywność na lekcjach i własną inicjatywę,
- estetykę zeszytów przedmiotowych,
- samokształcenie,
- ortografię i interpunkcję,
- pracę indywidualną dodatkowe prace wykonane samodzielnie w domu (albumy, foldery, plakaty itp.)

3. Umiejętności językowe, redakcyjne ortograficzne i interpunkcyjne uczniów a także ich zdolność myślenia mogą być sprawdzane w formie:

- wypracowań domowych,
- wypracowań klasowych,
- sprawdzianów gramatycznych, ortograficznych i interpunkcyjnych,
- testów,
- prac klasowych.

4. Kryteria oceny prac pisemnych:

Jeśli uczeń nie jest autorem pracy /przepisana z Internetu lub innych źródeł w całości lub części, napisana przez rodziców, rodzeństwo lub kogoś innego/ nie może być oceniona pozytywnie.

I Temat (0-6)

Praca nie na temat nie może być oceniona pozytywnie, choćby miała inne plusy!

1. Praca zgodna z tematem (0-1p.)
2. Stopień wyczerpania tematu (0-3p.) (materiał zgodny z rzeczywistością lub utworem, cytaty, poprawna interpretacja)
3. Podsumowanie, wnioskowanie, ocenianie (0-1p.)
6. Sposób prezentacji (0-1) (oryginalność ujęcia, dojrzałość sądów i argumentów, praca twórcza)

II Kompozycja (0-4)

1. Zachowanie określonej formy wypowiedzi, (0-1p.)
2. Trójdzielna budowa, (0-1p.)
3. Spójność wewnętrzna (0-1p.)
4. Logiczne uporządkowanie tekstu (0-1p.)

III Język i styl (0-4)

1. Poprawne słownictwo i frazeologia (0-1p.)- (dop. 2 bł.)
2. Poprawna składnia (0-1p.)- (dop. 2 bł.)
3. Poprawna fleksja (0-1p.)- (dop. 2 bł.)
4. Styl wypowiedzi (0-1p.)- (dop. 2 bł.)

IV Ortografia i interpunkcja (0-3)

1. Ortografia (0-2p.) – (dop. 3 bł. ort.)
2. Interpunkcja (0-1p.) – (dop. 3 bł. int.)

5. Uczeń jest informowany o ocenie na bieżąco ustnie lub wpisem do zeszytu, lub na karcie pracy pisemnej.

6. Dopuszcza się stawianie znaków „+” i „-” przy ocenach cząstkowych. Znaki „+” dotyczą najczęściej aktywności (za pięć plusów uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą), np.
 - zabieranie głosu na lekcji,
 - aktywna praca w zespole,
 - sięgnięcie do materiałów źródłowych,
 - przyniesienie na lekcję samodzielnie sporządzonej pomocy. Znak „+” nie zastępuje oceny, ważnych umiejętności przedmiotowych i ogólnych, których zdobywanie jest celem lekcji

języka polskiego. Ten stopień oceniania pozostaje w gestii nauczyciela. Praca domowa ucznia w zależności od stopnia trudności jest oceniana znakiem „+” lub oceną, a brak pracy domowej znakiem „-” lub oceną niedostateczną.

7. Brak przygotowania się do lekcji (brak zeszytu, pracy domowej, przyrządów), niezgłoszony nauczycielowi na początku lekcji oceniany jest oceną niedostateczną. Każda nieodrobiona praca domowa powinna być wykonana na następne zajęcia lekcyjne. W przeciwnym wypadku traktowana jest jako kolejne nieprzygotowanie do zajęć.
8. Uczeń dwa razy w ciągu roku otrzymuje ocenę klasyfikacyjną – śródroczną (za I półrocze) i roczną na podstawie ocen cząstkowych uzyskanych w II półroczu, z uwzględnieniem także oceny śródrocznej. Ocena końcowa jest dokonywana za cały rok nauki. Żadna z ocen końcowych nie musi być średnią arytmetyczną ocen uzyskanych za I półrocze ani za cały rok szkolny.
9. Oceny cząstkowe mają różną wagę – największą wartość (ciężar) przedstawiają te, które dotyczą umiejętności przedmiotowych tj.:
 - samodzielnego tworzenia dłuższych tekstów mówionych,
 - samodzielnego redagowania dłuższych form wypowiedzi pisemnych dotyczących tekstów kultury (prace pisemne, domowe, semestralne, kontrolne, klasowe),
 - samodzielnego odbioru tekstów kultury, ich właściwego rozumienia i interpretowania,
 - wiedzy teoretycznej i praktycznych umiejętności z zakresu nauki o języku,
 - znajomość zasad ortografii i poprawnej pisowni (uczeń nie popełnia zasadniczych błędów) nie tylko w dyktandach, lecz wszelkich formach wypowiedzi pisemnej.
10. Oceny wspomagające uczeń otrzymuje za aktywność na lekcji i dodatkowe prace dla chętnych.
11. Dopuszcza się sytuację, że uczeń może się 2 razy nie przygotować na język polski, zgłaszając ten fakt nauczycielowi przed lekcją i nie ponosząc żadnych konsekwencji. Każde kolejne nieprzygotowanie to ocena niedostateczna.
12. Przy ustaleniu oceny klasyfikacyjnej nauczyciel bierze pod uwagę indywidualne możliwości ucznia, jego predyspozycje intelektualne, rozwój. Dysfunkcje zaobserwowane przez nauczyciela w czasie pracy na lekcji, jak również potwierdzone orzeczeniem z poradni psychologiczno-pedagogicznej.

13. Stosowane narzędzia i procedury oceniania:

- prace klasowe w formie dłuższej. Dłuższe formy wypowiedzi na zadany temat dotyczący omawianych tekstów, zjawisk kulturowych, pisane w zeszyte przedmiotowym lub na papierze kancelaryjnym przechowywane są przez nauczyciela,
- sprawdziany testowe z literatury lub kształcenia językowego,
- dyktanda dłuższe – ilość w zależności od poziomu klasy, do uznania nauczyciela,
- dyktanda krótkie, np. wyrazowe (10 – minutowe) w zależności od poziomu umiejętności ortograficznych uczniów (do uznania przez uczących nauczycieli),
- notatki, ćwiczenia pisane na lekcjach i w domu,
- prezentacja zgromadzonych materiałów źródłowych,
- przygotowanie prezentacji multimedialnych,
- udział w dyskusji,
- recytacja utworów literackich – recytacja przynajmniej jedna w roku szkolnym, udział w inscenizacjach, akademiach w zależności od potrzeb i ustaleń indywidualnych nauczyciela polonisty,
- własne teksty literackie i działania twórcze.

14. Wszystkie prace klasowe, testy są obowiązkowe dla ucznia (jeżeli uczeń z przyczyn losowych nie mógł do nich przystąpić w wyznaczonym terminie, to ma prawo przystąpić do nich w terminie wyznaczonym przez nauczyciela; nauczyciel może odstąpić od wyznaczenia dodatkowego terminu, jeżeli uzna, że nieobecność była nieusprawiedliwiona, lub podobny rodzaj testu będzie przeprowadzony w nieodległym terminie.
15. Uczeń może raz przystąpić do poprawy oceny niedostatecznej ze sprawdzianu lub pracy klasowej w ciągu dwóch tygodni, w terminie uzgodnionym z nauczycielem.
16. Prace klasowe i sprawdziany zapowiadane są z tygodniowym wyprzedzeniem.
17. Do dziennika można wpisać każdą ocenę, o ile nie jest to druga ocena niedostateczna z tej samej pracy klasowej.
18. Kartkówki, krótkie sprawdziany oceniane są w ciągu trzech następnych dni po ich przeprowadzeniu, dłuższe sprawdziany, klasówki, wypracowania do dwóch tygodni od ich napisania.
19. Kartkówki (15-20 min.) są formą sprawdzenia wiadomości z lekcji lub znajomości lektury, które należało przeczytać – są przeprowadzone bez uprzedniej zapowiedzi.
20. Z powodu nieobecności nauczyciela termin sprawdzania prac klasowych i sprawdzianów przesuwa się o dni nieobecności nauczyciela.

21. Na własną prośbę rodzice mogą zapoznać się z pracami pisemnymi swoich dzieci podczas wywiadówek lub, jeśli nauczyciel uzna za stosowne, zaraz po ich ocenieniu, prosząc rodziców o złożenie na pracach podpisu świadczącego o zapoznaniu się z otrzymaną oceną.
22. Niektóre prace mogą być oceniane wg kryteriów egzaminacyjnych proponowanych przez OKE.

Kryteria oceny prac pisemnych według punktacji procentowej:

- 0 – 39% poprawnych odpowiedzi 1 (ndst.)
- 40 – 49% poprawnych odpowiedzi 2 (dop.)
- 50 – 74% poprawnych odpowiedzi 3 (dst.)
- 75 – 89% poprawnych odpowiedzi 4 (db.)
- 90 – 100 % poprawnych odpowiedzi 5 (bdb.)

Za rozwiązanie wszystkich zadań na ocenę bardzo dobrą i zadania dodatkowe - 6 (cel.)

Sprawdzian może nie zawierać zadania na ocenę celującą, lecz gdy jego stopień trudności odpowiada umiejętnościom ponadpodstawowym, wtedy uczeń może otrzymać ocenę za maksymalną liczbę punktów.

Ocenianie dyktand w klasach IV - VI

- 0 – 1 błędu – ocena bardzo dobra
- 2 błędy – ocena dobra
- 3 błędy – ocena dostateczna
- 4 błędy – ocena dopuszczająca
- 5 błędów – ocena niedostateczna

Uczeń otrzymuje ocenę celującą z dyktanda jeśli napisze zakres podstawowy bez jednego błędu i dodatkowo poprawnie część na ocenę celującą. Uczeń może podjąć zadanie na ocenę celującą. Błędy w tej części nie mają wpływu na ogólną ocenę z dyktanda.

W uzasadnionych przypadkach, np. konieczności obniżenia wymagań lub ich podwyższenia, kryteria oceniania mogą ulec niewielkim modyfikacjom.

Prace kontrolne sprawdzone i ocenione otrzymuje uczeń do wglądu na lekcji, natomiast rodzic (opiekun) na spotkaniu z wychowawcą lub nauczycielem przedmiotu.

**Standardy wymagań
na poszczególne oceny z języka polskiego
dla klasy IV, V i VI**

Standardy wymagań na poszczególne oceny dla klasy IV

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem,
- formułuje pytania i udziela odpowiedzi odpowiednich do sytuacji komunikacyjnej,
- stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem,
- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu,
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje,
- wygłasza teksty utworów z pamięci,
- rozumie uwagi nauczyciela, stosuje się do nich.

CZYTANIE

- rozumie ogólny sens czytanych utworów,
- stara się płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym czytać głośno teksty,
- zna podstawowe elementy budowy świata przedstawionego w utworze,
- odróżnia wypowiedzi narratora i bohatera utworu,
- wie, czym jest wers, zwrotka.

SŁUCHANIE

- rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów,
- reaguje na wypowiedzi innych w sposób werbalny i niewerbalny (mimiką, gestem, postawą),
- podaje potrzebne informacje z wysłuchanego komunikatu.

PISANIE

- buduje proste wypowiedzi na podany temat,
- z pomocą nauczyciela zapisuje dialog, układa plan ramowy wypowiedzi,
- zapisuje kilkuzdaniowe opowiadanie odtwórcze, instruowany przez nauczyciela lub innych uczniów uzupełnia prosty schemat, tabelę,

- zna podstawowe zasady ortograficzne i interpunkcyjne,
- stara się o estetykę zapisu wypowiedzi

NAUKA O JĘZYKU

stosuje wiedzę językową w zakresie:

1. słownictwa (dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne do podanych),
2. składni (z pomocą nauczyciela buduje poprawne zdania pojedyncze, wyróżnia części główne zdania, odróżnia wypowiedzenia pojedyncze od złożonych, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu),
3. fleksji (wskazuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu, z pomocą nauczyciela określa formę odmiennych części mowy)
4. fonetyki (zna alfabet, dzieli wyrazy na litery, głoski i sylaby).

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę dopuszczającą i dodatkowo:

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej,
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji,
- dobiera intonację zdaniową, formułuje pytania i odpowiedzi w związku z konkretną lub wyobrażoną sytuacją życiową,
- wypowiada się w sposób logiczny i uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne,
- składa życzenia, gratulacje,
- recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens,
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych,
- stosuje się do uwag nauczyciela i podejmuje próby doskonalenia wypowiedzi.

CZYTANIE

- podejmuje rozmowę na temat sensu opowiadania, powieści, wiersza, artykułu,
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, przypisu, tabeli, notatki, schematu,
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów,

- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe,
- nazywa w tekście prozatorskim elementy świata przedstawionego,
- posługuje się pojęciem wersu i zwrotki, wskazuje zawarte w nich treści.

SŁUCHANIE

- tworzy notatkę na podstawie wysłuchanego komunikatu: uzupełnia tabelę, schematy, z pomocą nauczyciela formułuje kilkuzdaniową wypowiedź,
- słucha innych i uczestniczy w rozmowie, zadaje pytania, odpowiada,
- powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii,
- rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów.

PISANIE

- konstruuje wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym,
- używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych,
- samodzielnie zapisuje dialog,
- buduje ramowy plan wypowiedzi w formie równoważników zdań, zdań pytających i oznajmujących,
- układa opowiadanie odtwórcze,
- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu,
- stosuje podstawowe zasady ortografii i interpunkcji,
- stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu,
- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne.

NAUKA O JĘZYKU

stosuje wiedzę językową w zakresie:

1. słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście),
2. składni (dostrzega funkcję głównych części zdania, konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone, odróżnia zdanie od równoważnika zdania, używa różnych typów wypowiedzi: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych),
3. fleksji (określa formę gramatyczną czasowników, rzeczowników, przymiotników, łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone, poprawnie

- zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym),
4. fonetyki (wykorzystuje umiejętność dzielenia wyrazów na sylaby przy przenoszeniu wyrazów do następnej linijki).

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę dostateczną i dodatkowo:

MÓWIENIE

- przedstawia własne zdanie w rozmowie,
- uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy sytuacjami dnia codziennego,
- formułuje logiczne pytania i odpowiedzi,
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń,
- opisuje i zachęca w wypowiedziach związanych z różnymi tekstami kultury,
- wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu; stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi,
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimika, gest).

CZYTANIE

- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym, wskazuje treści przerośne, próbuje je wyjaśnić,
- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji,
- odróżnia teksty poetyckie od prozatorskich, wskazuje charakterystyczne cechy rodzajowe,
- wskazuje środki stylistyczne (przerośnia, porównanie, epitet),
- wyróżnia elementy świata przedstawionego w opowiadaniu i baśni,
- odczytuje i wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce.

SŁUCHANIE

- koncentruje uwagę podczas słuchania wypowiedzi innych, a zwłaszcza odtwarzanych utworów, przekazuje najważniejsze treści,
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych,

- na podstawie słuchanego tekstu rysuje plan, ilustracje do tekstu, formułuje pytania właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu.

PISANIE

- stosuje wypowiedzenia pojedyncze i złożone w tworzonej wypowiedzi,
- zapisuje dialog w opowiadaniu,
- komponuje i przekształca plan wypowiedzi,
- pisze opowiadanie twórcze, list, baśń,
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi, poprawia je,
- stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi.

NAUKA O JĘZYKU

umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

1. słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi, unikając powtórzeń i błędów stylistycznych),
2. składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone, celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej, stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji),
3. fleksji (używa odmiennej części mowy w poprawnych formach),
4. fonetyki (stosuje wiadomości z zakresu podziału wyrazów na litery, głoski i sylaby w poprawnym ich zapisie).

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę dobrą

i dodatkowo:

MÓWIENIE

- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, stosuje się do reguł grzecznościowych,
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego,
- stosuje odpowiednie słownictwo, buduje wypowiedź o charakterze opisu lub instrukcji,
- podejmuje próby interpretacji przenośnych treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania, zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu,
- wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi,

- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka.

CZYTANIE

- odczytuje i wyjaśnia treści przerośne i symboliczne utworu,
- głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby podkreślić jego sens,
- wyjaśnia poetyckie środki stylistyczne (przerośnia, porównanie, epitet) w utworach z listy lektur przewidzianych programem nauczania,
- posługuje się pojęciami: podmiot liryczny, narrator, bohater, rym, wers, zwrotka,
- wykorzystuje treści zawarte w artykułach, instrukcjach, przepisach, tabelach, schematach i notatkach w tworzeniu własnych wypowiedzi.

SŁUCHANIE

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów prozatorskich i poetyckich,
- wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu,
- nazywa intencje nadawcy komunikatu.

PISANIE

- komponuje poprawne pod względem składniowym, stylistycznym i językowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji,
- redaguje instrukcje użytkowe i reguły zachowań w różnych sytuacjach życiowych,
- dokonuje autokorekty napisanego tekstu.

NAUKA O JĘZYKU

sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

1. słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej),
2. składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzeń złożonych),

3. fleksji (w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania),
4. fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów).

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę bardzo dobrą i dodatkowo:

MÓWIENIE

- przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania,
- podejmuje rozmowę na temat dzieła spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie czwartej interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych.

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytycznym teksty spoza listy lektur przewidzianej programem nauczania,
- odczytuje głośno utwory poetyckie i prozatorskie i dokonuje ich interpretacji.

SŁUCHANIE

- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich (także spoza listy lektur).

PISANIE

- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych
- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi.

NAUKA O JĘZYKU

- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki
- poszerza wiedzę językową o treści wykraczające poza przewidziane programem nauczania w klasie czwartej

Standardy wymagań dla klasy V

MÓWIENIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- nawiązuje kontakt werbalny z rówieśnikami (praca zbiorowa, grupowa) i nauczycielem,
- bierze udział w rozmowie na określony temat; formułuje adekwatne do danej sytuacji pytania i odpowiedzi,
- buduje spójne i logiczne wypowiedzi,
- umie opowiadać i streszczać teksty fabularne z zachowaniem porządku chronologicznego, opisywać przedmiot, krajobraz, wygląd fikcyjnej lub rzeczywistej postaci,
- dostosowuje wypowiedź do sytuacji komunikacyjnej,
- wyraża polecenie, prośbę,
- tworzy wypowiedź o charakterze zaproszenia, przeprosin, odmowy,
- wygłasza tekst z pamięci, zwraca uwagę na słowa kluczowe, zmienia tempo, posługuje się pauzą,
- stara się zachować poprawność językową wypowiedzi, stosuje się do uwag nauczyciela, wyraża gotowość doskonalenia swoich umiejętności,
- korzysta z niewerbalnych środków wypowiedzi w celu wzbogacenia komunikatu werbalnego.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- podtrzymuje kontakt werbalny z rówieśnikami i nauczycielem, aby wykonać, sprawdzić i poprawić lub udoskonalić wykonywane zadania,
- bierze aktywny udział w dyskusji na temat codzienności czy tekstu kultury (rozpoczyna, podtrzymuje, kończy rozmowę),
- przedstawia własny punkt widzenia i popiera swoje stanowisko argumentami z życia, lektury itp., stosuje odpowiednio dobrane słownictwo,
- barwnie opowiada teksty fabularne, opisuje, dobierając odpowiednie środki językowe,
- tworzy różnorodne komunikaty w zależności od celu wypowiedzi, sytuacji komunikacyjnej,
- wyraża obietnicę, zachętę, współczucie, zwątpienie,
- potrafi żartować z zachowaniem granic norm obyczajowych, dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji,

- wygłaszając tekst z pamięci, zwraca uwagę słuchacza na ważne treści, zmusza do refleksji nad wygłoszonym utworem (zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzę, posługuje się barwą i tonem głosu),
- stosuje się do norm językowych,
- świadomie, w zależności od celu wypowiedzi, dobiera pozawerbalne środki porozumiewania się tak, aby jego komunikat był pełny i czytelny dla odbiorcy.

CZYTANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- czyta teksty cicho i rozumie ich ogólny sens, rozpoznaje ich funkcję metajęzykową,
- płynnie czyta teksty głośno, poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową,
- rozróżnia teksty artystyczne i użytkowe, poetyckie i prozatorskie,
- nazywa elementy świata przedstawionego utworu w opowiadaniu, baśni, micie, legendzie,
- rozumie pojęcia: narrator, bohater, podmiot liryczny, świat przedstawiony, odbiorca, przenośnia, epitet, porównanie, uosobienie, zwrotka, refren, rym, wers,
- odczytuje dane z artykułów, instrukcji, przepisów, ogłoszeń, map, schematów, notatek, wykresów.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- czyta teksty cicho, rozumie ich sens na poziomie semantycznym i odkrywa ich sensy przenośne,
- podczas głośnego czytania, stosując zasady wyrazistej artykulacji i intonacji, podkreśla rozumienie sensów utworu,
- rozpoznaje cechy charakterystyczne różnych tekstów kultury (teksty literackie, użytkowe, publicystyczne, popularnonaukowe, przedstawienia teatralne i filmy, przekazy ikoniczne),
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze,
- posługuje się terminami: narrator, bohater, podmiot liryczny, świat przedstawiony, odbiorca, przenośnia, epitet, porównanie, zwrotka, refren, rym, wers,
- odczytuje i potrafi wykorzystać dane z artykułów, instrukcji, przepisów, ogłoszeń, map, schematów, notatek, wykresów.

SŁUCHANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższej wypowiedzi,
- rozumie sens słyszanych poleceń, instrukcji i innych wypowiedzi nauczyciela oraz uczniów w takim stopniu, by umieć je zrekonstruować,
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych w słyszanych wypowiedziach,
- na podstawie słuchanego tekstu potrafi sformułować pytania dotyczące najważniejszych jego treści,
- rozumie intencje nadawcy wypowiedzi.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- słuchając tekstu artystycznego, rozumie sens dosłowny oraz przenośny,
- umiejętnie słucha poleceń, instrukcji i innych wypowiedzi nauczyciela oraz uczniów, także potrafi samodzielnie zanotować treść lub najważniejsze myśli zawarte w tych wypowiedziach,
- potrafi wykorzystać informacje zawarte w wysłuchanym tekście do tworzenia własnego tekstu.

PISANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- buduje poprawnie pod względem logiczno-składniowym wypowiedzenia pojedyncze i złożone, łączy je w spójną wypowiedź na określony temat,
- potrafi zredagować opowiadanie z dialogiem, opis przedmiotu, krajobrazu, kartę pocztową, list, telegram, zaproszenie, zawiadomienie,
- opisuje cechy wyglądu i charakteru postaci fikcyjnej lub literackiej,
- wybiera z tekstu najważniejsze informacje i zapisuje je w formie kilkuzdaniowej notatki,
- streszcza teksty fabularne,
- uzupełnia notatki w formie tabeli, wykresu, schematu,
- tworzy plan ramowy w formie zdań oznajmujących, pytających lub równoważników zdań,
- potrafi przyporządkować wydarzenia szczegółowe do punktów planu głównego,
- stosuje zasady ortografii i interpunkcji,
- stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu,

- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- buduje spójne wypowiedzi na określony temat, stosując wypowiedzenia różniące się pod względem składniowym i słownictwo adekwatne do sytuacji komunikacyjnej oraz celu wypowiedzi,
- pisze sprawozdanie z imprezy szkolnej, instrukcję, przepis, regułę,
- stara się jak najpełniej opisać postać literacką lub rzeczywistą (przedstawiając jej cechy wyglądu, osobowości i charakteru),
- potrafi stworzyć notatkę w formie wypowiedzi ciągłej, tabeli,
- tworzy plan ramowy i szczegółowy, swobodnie go przekształca,
- świadomie stosuje elementy świata przedstawionego w opowiadaniu twórczym, baśni, legendzie, zachowuje ich cechy gatunkowe,
- dokonuje korekty napisanego przez siebie tekstu,
- dba o układ graficzny, czytelność i estetykę zapisu.

Standardy wymagań na poszczególne oceny dla klasy V

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

MÓWIENIE

- nawiązuje kontakt werbalny z kolegami i nauczycielem,
- formułuje pytania i odpowiedzi odpowiednie do sytuacji komunikacyjnej,
- potrafi samodzielnie połączyć kilka zdań w logiczną wypowiedź,
- zachowuje porządek chronologiczny w opowiadaniu i streszczeniu,
- nazywa cechy, opisując przedmioty, krajobraz, wygląd postaci,
- potrafi zastosować słownictwo wyrażające prośbę i polecenie, zaproszenie, przeprosiny,
- potrafi opanować pamięciowo tekst prozatorski lub poetycki,
- zna najważniejsze zasady poprawności językowej, dzięki którym jego wypowiedzi są zrozumiałe dla odbiorcy,
- stosuje się do zaleceń nauczyciela w doskonaleniu umiejętności komunikacji werbalnej,

- zna podstawowe niewerbalne środki wypowiedzi wzbogacające komunikat werbalny.

CZYTANIE

- czyta teksty cicho i rozumie ich ogólny sens,
- czyta teksty głośno i z pomocą nauczyciela stara się poprawnie akcentować oraz artykułować wyrazy,
- zna zasady intonacji zdaniowej,
- na podział tekstów na artystyczne i użytkowe, prozatorskie i poetyckie,
- zna podstawowe pojęcia związane ze światem przedstawionym utworu (opowiadania, baśni, legendy, mitu),
- odczytuje dane z różnych przekazów informacji (instrukcja, zaproszenie, schemat).

SŁUCHANIE

- słucha i rozumie sens poleceń oraz prostych instrukcji,
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych w słuchanym tekście,
- potrafi sformułować pytania zamknięte do najważniejszych treści słyszanej wypowiedzi,
- rozumie intencję nadawcy wypowiedzi.

PISANIE

- buduje wypowiedzenia proste i złożone, kilkuzdaniowe wypowiedzi na określony temat,
- redaguje proste opowiadanie z dialogiem,
- streszcza nieskomplikowane teksty fabularne,
- zna podstawowe cechy tekstów użytkowych (list, telegram, zaproszenie, ogłoszenie),
- nazywa cechy wyglądu postaci fikcyjnej lub rzeczywistej, zna zasady opisu cech charakteru postaci,
- w najprostszej formie zapisuje informacje wybrane z tekstu,
- zapisuje informacje w tabeli, na schemacie i wykresie,
- tworzy plan ramowy, a z pomocą nauczyciela dopisuje wydarzenia szczegółowe,
- zna podstawowe zasady ortografii i interpunkcji,
- stosuje zasady estetycznego zapisu,
- zna zasady organizacji i kompozycji wypowiedzi pisemnej.

NAUKA O JĘZYKU

stosuje wiedzę językową w zakresie:

1. słownictwa i słowotwórstwa (dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne z podanych w rozsypance, zna wybrane związki frazeologiczne pochodzenia biblijnego i mitologicznego, przysłowia, rozumie znaczenie wyrazów; z pomocą nauczyciela wyróżnia części w budowie słowotwórczej wyrazu),
2. składni (z pomocą nauczyciela rozpoznaje rodzaje wypowiedzeń – pojedyncze, złożone, zdanie, równoważnik zdania, zna różne typy wypowiedzeń – oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe, zauważa zespoły składniowe w wypowiedzeniu pojedynczym, rysuje wykres graficzny zdania pojedynczego, zna zasady interpunkcji zdania pojedynczego i wypowiedzenia złożonego),
3. fleksji (z pomocą nauczyciela rozpoznaje formę i funkcję odmiennych i nieodmiennych części mowy przewidzianych w programie nauczania),
4. fonetyki (zna alfabet, dzieli wyrazy na głoski, litery, sylaby, z pomocą nauczyciela zauważa różnicę między wymową a zapisem samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, zna sposoby oznaczania miękkości głosek).

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę **dopuszczającą i dodatkowo:**

MÓWIENIE

- uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej,
- angażuje się w rozmowę na określony temat,
- buduje kilkuzdaniowe wypowiedzi ustne,
- opowiada, streszcza i opisuje, używając odpowiednio dobranego słownictwa,
- buduje wypowiedzi o charakterze prośby, polecenia,
- używa odpowiedniego słownictwa, formułując zaproszenie, prośbę, przeprosiny, odmowę,
- wygłasza z pamięci teksty prozatorskie lub poetyckie, zwraca uwagę na słowa-kluce, zmienia tempo, posługuje się pauzą,
- pracuje nad poprawnością językową wypowiedzi,
- doskonali umiejętności komunikacji werbalnej, stosując się do zaleceń nauczyciela,
- wzbogaca komunikat werbalny pozajęzykowymi środkami wyrazu.

CZYTANIE

- rozumie ogólny sens tekstów czytanych cicho, zauważa ich sens metaforyczny,
- płynnie czyta teksty głośno, poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy,
- stosuje zasady intonacji zdaniowej,
- rozróżnia teksty artystyczne i użytkowe, prozatorskie i poetyckie,
- rozumie podstawowe pojęcia związane ze światem przedstawionym utworu fabularnego oraz ze stylistyką i rytmiczną tekstu poetyckiego,
- wyszukuje, rozpoznaje i rozumie informacje zawarte w artykule, instrukcji, schemacie, notatce, wykresie.

SŁUCHANIE

- potrafi zrekonstruować sens słyszanych wcześniej poleceń, instrukcji, innych wypowiedzi,
- selekcjonuje i wykorzystuje usłyszane informacje w samodzielnie tworzonym tekście,
- na podstawie słyszanego tekstu potrafi sformułować pytania zamknięte do najważniejszych jego treści.

PISANIE

- pisze wypowiedzi o charakterze artystycznym (opowiadanie z dialogiem, opis) i użytkowym (list, telegram, zaproszenie, zawiadomienie),
- opisuje cechy zewnętrzne i wewnętrzne postaci fikcyjnej lub rzeczywistej,
- zapisuje najważniejsze informacje w formie kilku zdań, wpisu danych w tabelę, na schemacie, wykresie,
- pisze streszczenie utworu,
- tworzy plan ramowy, a z pomocą nauczyciela plan szczegółowy,
- zna i stosuje zasady ortografii i interpunkcji,
- stosuje zasady estetycznego zapisu oraz organizacji i kompozycji wypowiedzi pisemnej.

NAUKA O JĘZYKU

stosuje wiedzę językową w zakresie:

1. słownictwa i słowotwórstwa (dopisuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wyjaśnia znaczenie i pochodzenie wybranych frazeologizmów biblijnych i mitologicznych, przysłów, powiedzeń, rozumie znaczenie wyrazów; wyjaśnia sens niektórych

- neologizmów i archaizmów; zna pojęcia *wyraz podstawowy* i *pochodny*; wyróżnia podstawę słowotwórczą, formant, rdzeń),
2. składni (rozpoznaje rodzaje wypowiedzeń – pojedyncze i złożone, zdanie, równoważnik zdania, wyróżnia różne ich typy – oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe, wskazuje zespoły składniowe w zdaniu, rysuje wykres graficzny zdania pojedynczego),
 3. fleksji (zna podstawowe formy i funkcje odmiennej i nieodmiennej części mowy przewidzianych w programie nauczania),
 4. fonetyki (posługuje się alfabetem, poprawnie artykułuje głoski, uwzględnia różnicę między zapisem a wymową samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, oznacza miękkość głosek przez *i* oraz kreseczkę).

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę dostateczną

i dodatkowo:

MÓWIENIE

- podtrzymuje kontakt werbalny z kolegami i nauczycielem, aby wykonać, sprawdzić i poprawić powierzone mu zadanie indywidualne,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji na tematy związane z codziennymi sytuacjami, samodzielnie wypowiada się na temat przeczytanych lektur,
- argumentuje swoje stanowisko, odwołując się do doświadczeń życiowych oraz przeczytanego tekstu,
- opowiada i opisuje, stosując odpowiednie słownictwo,
- posługuje się komunikatem różnego typu,
- wygłaszając tekst z pamięci, zwraca uwagę na ważne jego treści, zmusza odbiorcę do refleksji,
- stosuje się do norm językowych.

CZYTANIE

- czyta teksty cicho, rozumiejąc ich sens na poziomie semantycznym, oraz odkrywa znaczenia przenośne,
- stosuje zasady wyrazistej artykulacji i intonacji w czasie płynnego czytania głośnego tekstów literackich,

- rozpoznaje i wskazuje charakterystyczne cechy różnych tekstów kultury (teksty literackie, użytkowe, publicystyczne, popularnonaukowe, przedstawienia teatralne i filmy, przekazy ikoniczne),
- rozpoznaje i omawia elementy świata przedstawionego w utworze fabularnym,
- odczytuje i wykorzystuje dane z artykułów, instrukcji, schematu, tabeli, wykresu itp.

SŁUCHANIE

- słuchając tekstu artystycznego, rozumie jego sens przenośny,
- słucha poleceń, instrukcji, innych wypowiedzi uczniów i nauczyciela w celu sporządzania samodzielnych notatek,
- wybiera i wykorzystuje informacje ze słyszanego tekstu dla stworzenia własnej wypowiedzi.

PISANIE

- korzystając z pomocy nauczyciela, buduje spójne wypowiedzi odpowiednie do sytuacji nadawczo-odbiorczej, stosując właściwe słownictwo i struktury składniowe,
- redaguje teksty użytkowe, takie jak: sprawozdanie, instrukcja, przepis,
- charakteryzuje jak najpełniej postać literacką lub rzeczywistą, podaje i opisuje cechy wyglądu, osobowości i charakteru,
- notuje informacje w wybranej formie (wypowiedź kilkudzaniowa, tabela, schemat), stosuje zasadę zwięzłości,
- tworzy plan ramowy, szczegółowy i swobodnie go przekształca,
- stosuje charakterystyczne elementy świata przedstawionego oraz właściwą jego konstrukcję w opowiadaniu, baśni, legendzie, dba o poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną pisanej wypowiedzi.

NAUKA O JĘZYKU

umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

1. słownictwa (stosuje w zdaniu wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wykorzystuje wybrane frazeologizmy biblijne i mitologiczne, przysłowia, powiedzenia w wypowiedziach ustnych i pisemnych, bada budowę słotwórczą wyrazu; tworzy rodzinę wyrazów; tworzy definicję słotwórczą wyrazu),

2. składni (rozpoznaje i nazywa rodzaje wypowiedzeń – pojedyncze, złożone, zdania, równoważniki zdań, typy wypowiedzeń – oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe, wyróżnia zespoły składniowe w wypowiedzeniu pojedynczym, rysuje wykres graficzny zdania pojedynczego, stosuje zasady interpunkcji zdania pojedynczego i złożonego),
3. fleksji (poprawnie stosuje odmienne i nieodmienne formy przewidzianych w programie nauczania części mowy, trafnie nazywa ich funkcję),
4. fonetyki (posługuje się alfabetem, stosuje wiadomości dotyczące różnicy między wymową a zapisem samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, poprawnie zapisuje zmiękczenia).

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę dobrą

i dodatkowo:

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z kolegami oraz nauczycielem, aby skorygować lub udoskonalić powierzone zadanie indywidualne czy zespołowe,
- udziela twórczych wskazówek, instrukcji co do sposobu pracy grupy, istotnych dla rozwiązania zadania, wykonania polecenia,
- prowadzi (rozpoczyna, podtrzymuje, kończy) rozmowę na temat codziennych sytuacji,
- stawia problemowe pytania dotyczące przeczytanej lektury,
- argumentuje swoje stanowisko w rozmowie, powołując się na tekst kultury, ustosunkowuje się do wypowiedzi innych kolegów, rozwija problem przez porównanie innych znanych mu tekstów,
- twórczo opowiada i opisuje,
- dostosowuje rodzaj komunikatu do sytuacji nadawczo-odbiorczej i celu wypowiedzi,
- wygłaszając tekst z pamięci, wskazuje na funkcję ekspresywną i metajęzykową utworu,
- dokonuje korekty własnej wypowiedzi.

CZYTANIE

- czyta teksty cicho i rozumie ich sens na poziomie semantycznym oraz przerośnym, analizuje pod względem krytycznym i twórczym,
- płynnie czyta głośno i podkreśla sensy utworu ważne dla rozumienia na poziomie semantycznym i krytycznym,

- analizuje charakterystyczne cechy różnych tekstów kultury,
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze,
- odczytuje, przetwarza, wykorzystuje dane z artykułów, instrukcji, schematów, wykresów, tabel itp.

SŁUCHANIE

- słuchając tekstu artystycznego, zauważa i analizuje jego sens przenośny,
- słucha poleceń, instrukcji w celu samodzielnego lub zespołowego wykonania zadania; innych wypowiedzi uczniów i nauczyciela w celu sporządzania samodzielnych notatek,
- słuchając tekstu, analizuje informacje w celu wykorzystania ich we własnej wypowiedzi.

PISANIE

- samodzielnie buduje spójne wypowiedzi dostosowane do sytuacji komunikacyjnej, dobierając słownictwo i struktury składniowe świadczące o systematycznym kształceniu kompetencji językowych,
- pisze pełną charakterystykę postaci fikcyjnej lub rzeczywistej, przedstawiając oprócz cech osobowości i charakteru motywy jej postępowania, dokonuje oceny postaw bohatera,
- dopasowuje formę notatki do rodzaju zapisanych informacji,
- komponuje i pisze opowiadanie, baśń, legendę z zachowaniem ich cech gatunkowych,
- dba o poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną pisanej wypowiedzi.

NAUKA O JĘZYKU

sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

1. słownictwa i słowotwórstwa (stosuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, związki frazeologiczne pochodzenia biblijnego lub mitologicznego, przysłowia i powiedzenia w tekście, wzbogacając język wypowiedzi, wyjaśnia znaczenie wyrazów na podstawie ich etymologii; wyjaśnia zmiany znaczenia wyrazów; bada funkcję neologizmów i archaizmów w tekście; analizuje budowę słowotwórczą wyrazu; porządkuje rodziny wyrazów),
2. składni (klasyfikuje wypowiedzenia – pojedyncze, złożone, zdania, równoważniki zdania, wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe – stosuje je w dłuższej wypowiedzi, analizuje budowę logiczno-składniową zdania pojedynczego –

- wyróżnia zespoły składniowe, rysuje wykres graficzny, stosuje poprawny szyk wyrazów w zdaniu, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzenia pojedynczego i złożonego),
3. fleksji (poprawnie stosuje w wypowiedziach ustnych oraz pisemnych formy odmiennej i nieodmiennej części mowy przewidzianych w programie nauczania, analizuje ich funkcje w zdaniu),
 4. fonetyki (bezbłędnie posługuje się alfabetem, swobodnie stosuje wiadomości dotyczące różnicy między wymową a zapisem samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, poprawnie zapisuje zmiękczenia).

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę bardzo dobrą i dodatkowo :

MÓWIENIE

- formułuje twórcze uwagi, polecenia, instrukcje, dzięki czemu uczestniczy w planowaniu, usprawnianiu, kontrolowaniu i ocenie pracy zespołu czy grupy,
- rozpoczyna rozmowę na temat lektury od postawienia problemu,
- tworzy bezbłędne pod względem językowym komunikaty,
- wygłasza teksty z pamięci, dokonując analizy i interpretacji ważniejszych jego sensów,
- umiejętnie, w zależności od sytuacji komunikacyjnej, wykorzystuje werbalne i niewerbalne środki językowe.

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytycznym różne teksty kultury nieobjęte listą lektur przewidzianą w programie nauczania,
- interpretuje elementy świata przedstawionego i kompozycję utworu literackiego.

SŁUCHANIE

- dokonuje analizy i interpretacji niektórych sensów przenośnych słuchanego tekstu artystycznego (również spoza listy lektur objętej programem),
- słuchając różnych tekstów, dokonuje selekcji informacji w celu wykorzystania ich w sytuacjach nietypowych.

PISANIE

- wykazuje się samodzielnością, twórczym ujęciem tematu, pomysłową formą, przemyślaną kompozycją i poprawnością językową w wypowiedziach pisemnych,
- proponuje własne, ciekawe i urozmaicone pod względem graficznym formy notatek,
- podejmuje próby formułowania wypowiedzi na temat przeczytanych lektur.

NAUKA O JĘZYKU

- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji, fonetyki, słowotwórstwa,
- poszerza wiedzę językową o treści wykraczające poza przewidziane programem nauczania w klasie V,
- wykazuje się szczególną dbałością o zachowanie norm poprawnościowych w wypowiedziach ustnych i pisemnych.

Standardy wymagań dla klasy VI

MÓWIENIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- jako nadawca i odbiorca komunikatu buduje spójne, logiczne wypowiedzi, posługując się poprawnym, odpowiednio dobranym słownictwem,
- formułuje pytania i odpowiedzi odpowiednie do sytuacji komunikacyjnej,
- uczestniczy w dyskusji, przedstawia logiczne argumenty, stosuje się do zasad kulturalnej dyskusji,
- opowiada, stosując różnego rodzaju wypowiedzenia, wzbogaca opowiadanie, wprowadzając dialog,
- opisuje swoje przeżycia w danej sytuacji, nazywa przeżycia wewnętrzne bohatera lektury,
- charakteryzuje bohatera, ocenia jego postępowanie,
- wygłasza z pamięci teksty poetyckie i prozatorskie, stosując się do zasad interpunkcji oraz intonacji zdaniowej,
- świadomie korzysta z niewerbalnych środków komunikacji i wzbogaca nimi komunikat werbalny,
- stara się zachować poprawność językową i stylistyczną wygłaszanych komunikatów.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej,

- buduje spójne, poprawne pod względem językowym wypowiedzi, zróżnicowane stylistycznie w zależności od intencji nadawcy i rodzaju adresata,
- umiejętnie korzysta z bogatego zasobu słownictwa,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji na podany temat,
- uzasadnia swoje stanowisko przez logiczne, przekonujące argumenty poparte odpowiednimi przykładami,
- przejawia szczególną dbałość o przestrzeganie zasad kulturalnej dyskusji,
- ubarwia opowiadanie dialogiem, opisem przeżyć wewnętrznych i monologiem wewnętrznym postaci,
- za pomocą odpowiedniego słownictwa pośrednio i bezpośrednio charakteryzuje bohatera, analizuje i ocenia jego postawę, biorąc pod uwagę motywy działania i odwołując się do systemu uniwersalnych wartości moralnych,
- wygłaszając teksty z pamięci, podejmuje próbę interpretacji głosowej, stosuje pauzę, dobiera odpowiednią barwę i ton głosu, zaznacza akcenty logiczne,
- wykorzystuje odpowiednio dobrane środki komunikacji niewerbalnej, dbając, aby intencja nadawcy oraz cel komunikatu językowego były czytelne dla adresata,
- stosuje normy językowe, dba o poprawność stylistyczną komunikatu, dokonuje autokorekty wygłaszanego tekstu.

CZYTANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytyczno-twórczym odpowiednio dobrane teksty literackie,
- rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- analizuje zależności między użytymi w utworze środkami stylistycznymi a jego treścią,
- wyróżnia postać mówiącą w różnych gatunkach i rodzajach literackich,
- rozróżnia pojęcia *fabuła*, *akcja*, *wątek*,
- wyróżnia rodzaje powieści i opowiadania,
- formułuje wnioski na podstawie treści wybranych z utworu epickiego i poetyckiego,
- odczytuje takie teksty kultury, jak: obraz, plakat, komiks, rzeźba,
- zauważa podobieństwa i różnice między utworem literackim a jego adaptacją filmową lub teatralną,

- dostrzega różnice w realizacji tego samego tematu lub motywu w różnych dziedzinach sztuki i w różnych formach wypowiedzi artystycznej,
- dostrzega mechanizmy oddziaływania reklamy na odbiorcę, tworzy własne reklamy.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- czyta różne teksty literackie na poziomie krytyczno-twórczym,
- rozumie funkcję użytych w utworze środków stylistycznych, odczytuje znaczenie przenośne i symboliczne odpowiednio dobranego tekstu poetyckiego i prozatorskiego,
- analizuje znaczenie postaci mówiącej w tekście
- badając strukturę świata przedstawionego, posługuje się terminami *fabuła*, *akcja*, *wątek*, wyróżnia cechy opowiadania i różnych rodzajów powieści,
- na podstawie analizy treści utworów poetyckich i prozatorskich odkrywa podstawowe prawa dotyczące człowieka i otaczającego go świata, analizuje i odczytuje odpowiednio dobrane teksty kultury na poziomie krytycznotwórczym,
- porównuje utwory literackie z ich adaptacją filmową lub teatralną,
- bada zależności między tworzywem wypowiedzi artystycznej a realizacją tego samego tematu lub motywu w różnych dziedzinach sztuki,
- wypowiada opinie na temat reklam i wyjaśnia werbalne oraz niewerbalne mechanizmy oddziaływania reklamy na odbiorcę.

SŁUCHANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- słucha i rozumie wypowiedzi swoich kolegów jako aktywny uczestnik sytuacji komunikacyjnej,
- dokonuje przekładu intersemiotycznego wysłuchanego komunikatu na np. scenkę dramatyczną, ilustrację do tekstu, piosenkę, sluchowisko, utwór poetycki.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- analizuje przenośny sens wysłuchanego tekstu,
- dokonuje przekładu intersemiotycznego wysłuchanego komunikatu, tworzy własne utwory inspirowane innym wysłuchanym tekstem.

PISANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- tworzy dłuższe wypowiedzi za pomocą zdań pojedynczych i złożonych, poprawne pod względem językowym i stylistycznym,
- tworzy teksty informacyjne oraz teksty o charakterze instrukcji,
- wprowadza dialog do tekstu narracyjnego,
- redaguje opowiadanie odtwórcze i twórcze (wkomponowuje w nie opis przedmiotu, miejsca i cech bohatera, stosując odpowiednie słownictwo), podanie, życiorys, prostą notatkę,
- wypełnia druki urzędowe i pocztowe,
- podejmuje próby spójnego opisu dzieła plastycznego,
- streszcza tekst w porządku chronologicznym i relacjonuje wydarzenia przedstawione w utworze,
- podejmuje próby opisu postaci rzeczywistej lub literackiej, uwzględniając jej cechy charakteru i osobowości,
- sporządza plan wypowiedzi,
- stosuje zasady estetyki, graficznej organizacji tekstu oraz poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej redagowanych wypowiedzi.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- tworzy wypowiedzi zróżnicowane stylistycznie w zależności od intencji nadawcy, rodzaju odbiorcy komunikatu oraz sytuacji komunikacyjnej,
- stosuje słownictwo odpowiednie dla rodzaju i celu wypowiedzi,
- wzbogaca tekst dialogiem charakteryzującym bohatera, wprowadza w dialog słowa narratora dystansującego się wobec wypowiedzi i działań bohaterów,
- redaguje opowiadanie twórcze wzbogacone opisem przeżyć wewnętrznych bohatera oraz elementami opisu sytuacji, list oficjalny, różnego rodzaju notatki, sprawozdanie, np. z wycieczki,
- samodzielnie redaguje opis dzieła plastycznego, uwzględniając jego treści przerośne i symboliczne,
- charakteryzuje w przemyślany i pełny sposób postać rzeczywistą lub literacką;
- nazywa cechy charakteru, osobowości, usposobienia bohatera i ocenia jego postawę oraz postępowanie w odniesieniu do wartości etycznych, z uwzględnieniem motywów działania
- przejawia dbałość o estetykę zapisu, poprawność językową i stylistyczną,

- poprawia własne błędy ortograficzne i interpunkcyjne.

Standardy wymagań na poszczególne oceny dla klasy VI

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

MÓWIENIE

- buduje wypowiedzi na temat,
- formułuje odpowiednie do sytuacji komunikacyjnej pytania i odpowiedzi,
- przedstawia swoje zdanie w dyskusji,
- zna zasady kulturalnej rozmowy,
- stosuje w opowiadaniu wypowiedzenia proste i rozwinięte, pojedyncze i złożone,
- wprowadza dialog w mowę opowieściową,
- mówi o swoich przeżyciach w danej sytuacji, nazywa przeżycia bohatera literackiego,
- nazywa cechy bohatera, wyciąga proste wnioski dotyczące jego postępowania,
- wygłasza z pamięci teksty poetyckie lub prozatorskie,
- jako nadawca i odbiorca komunikatu korzysta z niewerbalnych środków wyrazu,
- stara się stosować do podstawowych zasad poprawności językowej.

CZYTANIE

- czyta odpowiednio dobrane teksty literackie i rozumie ich treść
- rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- rozumie zależność między użytymi w tekście środkami stylistycznymi a jego treścią,
- wyróżnia postać mówiącą w różnych gatunkach i rodzajach literackich,
- rozróżnia pojęcia *fabuła*, *akcja*, *wątek*,
- wie, czym się różni opowiadanie od powieści,
- dostrzega podobieństwa i różnice między światem przedstawionym w literaturze a rzeczywistością,
- odczytuje teksty kultury: komiks, obraz, rzeźbę,

- zauważa podobieństwa i różnice między utworem literackim a jego adaptacją filmową czy teatralną,
- zauważa w tekście reklamy słownictwo wyrażające perswazję.

SŁUCHANIE

- słucha wypowiedzi rozmówców,
- dokonuje przekładu intersemiotycznego wysłuchanego komunikatu, np. wykonuje ilustrację do tekstu, piosenki.

PISANIE

- buduje dłuższe wypowiedzi za pomocą różnych wypowiedzeń pojedynczych i złożonych,
- wplata dialog w tekst narracyjny,
- redaguje opowiadanie twórcze i odtwórcze,
- wypełnia druki urzędowe i pocztowe,
- opisuje wskazane elementy dzieła plastycznego,
- streszcza tekst w porządku chronologicznym,
- nazywa cechy charakteru i osobowości postaci literackiej,
- komponuje plan wypowiedzi,
- przestrzega podstawowych zasad poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej oraz estetyki redagowanej wypowiedzi.

NAUKA O JĘZYKU

stosuje wiedzę językową w zakresie:

1. fonetyki (zna pojęcie głoski i litery; dostrzega różnicę między głoską dźwięczną i bezdźwięczną, nosową i ustną, twardą i miękką, między zapisem a wymową głoski; dzieli wyrazy na sylaby),
2. słownictwa i słowotwórstwa (dopasowuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne; potrafi zastosować wybrane związki frazeologiczne pochodzenia biblijnego, mitologicznego, przysłowia; rozumie znaczenie wyrazów; z pomocą nauczyciela wyróżnia części w budowie słowotwórczej wyrazu),
3. fleksji (z pomocą nauczyciela rozpoznaje formę i funkcję odmiennych części mowy; wskazuje nieodmienne części mowy),

4. składni (z pomocą nauczyciela rozpoznaje części zdania, zna ich funkcję składniową; odróżnia zdanie złożone współrzędnie od zdania złożonego podrzędnie).

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę dopuszczającą i dodatkowo:

MÓWIENIE

- uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej,
- buduje spójne, logiczne wypowiedzi, posługując się poprawnym słownictwem,
- przedstawia swoje stanowisko w dyskusji, dobierając rzeczowe argumenty,
- stosuje się do zasad kulturalnej dyskusji,
- opowiada, stosując różnego rodzaju wypowiedzenia,
- wzbogaca opowiadanie dialogiem; stosuje opis własnych przeżyć, mówi o przeżyciach bohatera literackiego,
- charakteryzuje bohatera literackiego, formułuje ocenę jego postępowania,
- wygłasza teksty poetyckie i prozatorskie, stosując się do zasad poprawnej artykulacji oraz intonacji i zwracając uwagę na warstwę znaczeniową tekstu,
- świadomie korzysta z niewerbalnych środków komunikacji, takich jak gest, mimika twarzy, intonacja, pauza, dostosowując je do rodzaju komunikatu, jego odbiorców, celu wypowiedzi,
- stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej, tak aby jego wypowiedzi były zrozumiałe dla odbiorcy.

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem teksty literackie na poziomie semantycznym i samodzielnie rozwiązuje niektóre zadania świadczące o rozumieniu tekstu na poziomie krytycznym,
- analizuje zależność między użytymi w utworze środkami stylistycznymi a jego treścią,
- wyjaśnia pojęcia *fabuła*, *akcja*, *wątek*,
- wyróżnia rodzaje powieści
- wnioskuje na temat otaczającej go rzeczywistości oraz miejsca człowieka w świecie na podstawie wybranych tekstów literackich, odczytuje plakat,
- dostrzega zależności między dziełem literackim a jego adaptacją,

- zauważa różnice w realizacji tego samego tematu i motywu w różnych dziedzinach sztuki oraz w różnych formach wypowiedzi artystycznej,
- dostrzega mechanizmy oddziaływania reklamy na jej odbiorcę.

SŁUCHANIE

- uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej przez uważne słuchanie wypowiedzi rozmówców,
- dokonuje przekładu intersemiotycznego wysłuchanego komunikatu na taką formę, jak: słuchowisko, scenka dramatyczna itp.

PISANIE

- stara się zachować poprawność językową i stylistyczną dłuższych wypowiedzi zbudowanych za pomocą różnych typów wypowiedzeń,
- konstruuje teksty informacyjne oraz teksty o charakterze instrukcji
- redaguje podanie, życiorys, samodzielną prostą notatkę,
- za pomocą odpowiedniego słownictwa komponuje opis przedmiotu, miejsca, cech bohatera w opowiadanie twórcze lub odtwórcze,
- podejmuje próby spójnego opisu dzieła plastycznego,
- niezależnie od budowy utworu streszcza tekst w porządku chronologicznym, szczegółowo relacjonuje przedstawione wydarzenia,
- podejmuje próbę opisu postaci rzeczywistej lub literackiej, uwzględniając jej cechy charakteru i osobowości,
- stosuje zasady estetyki, graficznej organizacji tekstu oraz poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej redagowanych wypowiedzi.

NAUKA O JĘZYKU

stosuje wiedzę językową w zakresie:

1. fonetyki (dzieli wyrazy na litery i głoski, rozpoznaje głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe, twarde, miękkie; dzieli wyrazy na sylaby i potrafi przenieść wyraz do następnej linijki zgodnie z obowiązującymi zasadami; dostrzega różnicę między zapisem a wymową głosek),
2. słownictwa i słowotwórstwa (posługuje się słownictwem bliskoznacznym, wyrazami przeciwstawnymi, wybranymi związkami frazeologicznymi pochodzenia biblijnego i mitologicznego, przysłowiami; rozumie znaczenie wyrazów; wyjaśnia sens niektórych

- neologizmów i archaizmów; zna pojęcia *wyraz podstawowy* i *pochodny*; wyróżnia podstawę słowotwórczą, formant, rdzeń),
3. fleksji (rozpoznaje w wypowiedzeniu odmienne i nieodmienne części mowy, rozpoznaje formę odmiennych części mowy),
 4. składni (rozpoznaje części zdania; wyróżnia w zdaniu orzeczenie imienne i czasownikowe; zna rodzaje podmiotu; odróżnia zdania złożone podrzędnie i współrzędnie, spójnikowo i bezspójnikowo).

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę dostateczną i dodatkowo:

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej,
- buduje spójne i poprawne pod względem językowym wypowiedzi, zróżnicowane stylistycznie w zależności od intencji nadawcy oraz adresata,
- uczestniczy w dyskusji na podany temat, przedstawia logiczne, rzeczowe argumenty poparte odpowiednimi przykładami i stosuje perswazję językową nieprzekraczającą granic kulturalnej rozmowy, tak aby przekonać pozostałych jej uczestników do przyjęcia jego stanowiska,
- wzbogaca wypowiedzi o niewerbalne środki wyrazu, dobrane odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej,
- stosuje w swoich wypowiedziach dialog, opis przeżyć wewnętrznych,
- charakteryzuje bohatera literackiego; ocenia jego postawy i postępowanie, uwzględniając motywy działania,
- wygłaszając tekst poetycki lub prozatorski, stosuje pauzę, dobiera odpowiednio barwę i ton głosu, zaznacza akcenty logiczne, tak aby zwrócić uwagę odbiorcy na warstwę znaczeniową utworu,
- zwraca uwagę na poprawność językową i stylistyczną swoich wypowiedzi.

CZYTANIE

- czyta różne teksty literackie na poziomie krytyczno-twórczym,

- rozumie funkcję użytych w utworze środków stylistycznych oraz znaczenie postaci mówiącej w tekście,
- posługuje się terminami *fabuła*, *akcja*, *wątek*,
- wyróżnia cechy różnych rodzajów powieści i opowiadania,
- na podstawie analizy utworów literackich odkrywa podstawowe prawa dotyczące człowieka i otaczającego świata,
- analizuje treści pozaliterackich tekstów kultury,
- porównuje utwory literackie z ich adaptacją filmową lub teatralną,
- dostrzega zależność między realizacją tematu dzieła a jego twórcy,
- wypowiada opinie na temat reklam i dostrzega werbalne oraz niewerbalne mechanizmy oddziaływania na odbiorcę.

SŁUCHANIE

- analizuje przenośny sens wysłuchanego tekstu,
- dokonuje w dowolnej formie przekładu intersemiotycznego wysłuchanego komunikatu.

PISANIE

- konstruuje wypowiedzi zróżnicowane stylistycznie w zależności od intencji nadawcy, odbiorcy komunikatu oraz sytuacji komunikacyjnej,
- stosuje słownictwo odpowiednie do rodzaju i celu wypowiedzi,
- wzbogaca tekst dialogiem charakteryzującym bohatera,
- redaguje opowiadanie twórcze z elementami opisu przeżyć wewnętrznych bohatera, notatkę, sprawozdanie,
- opisując dzieło plastyczne, zauważa jego sens przenośny,
- charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą, nazywa cechy jej charakteru, osobowości i usposobienia, zauważa motywy działania,
- dba o estetykę zapisu, poprawność językową i stylistyczną redagowanego tekstu.

NAUKA O JĘZYKU

umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

1. fonetyki (dostrzega różnicę między wymową a zapisem głosek, oznacza miękkość głoski przez znak zmiękczenia oraz *i*),

2. słownictwa i słowotwórstwa (dobiera odpowiednio słownictwo bliskoznaczne w wypowiedzi w celu uniknięcia powtórzeń; stosuje w wypowiedziach pisemnych lub ustnych wyrazy przeciwstawne, związki frazeologiczne i przysłowia, a także powiedzenia związane z regionem; rozumie funkcję neologizmów i archaizmów w tekście, wyjaśnia ich sens; bada budowę słowotwórczą wyrazu; tworzy rodzinę wyrazów; tworzy definicję słowotwórczą wyrazu),
3. fleksji (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy, nazywa je i określa formę gramatyczną, rozumie ich funkcję w zdaniu, poprawnie stosuje je w wypowiedzi, w szczególności formy czasowników zakończonych na *-no*, *-to*, nieregularnie odmieniających się rzeczowników, formy proklityczne i enklityczne zaimków, liczebniki w związku z rzeczownikiem),
4. składni (rozpoznaje części zdania pojedynczego; nazywa typy orzeczenia imienne i czasownikowe oraz podmiotu – gramatyczny, domyślny, logiczny, zbiorowy; rysuje wykres logiczny zdania pojedynczego; rozróżnia zdania złożone podrzędnie i współrzędnie; stosuje zasady interpunkcji wypowiedzenia pojedynczego i złożonego).

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę dobrą i dodatkowo:

MÓWIENIE

- jako świadomy uczestnik sytuacji komunikacyjnej nawiązuje kontakt, podtrzymuje go oraz dobiera formę komunikatu w zależności od celu wypowiedzi i rodzaju odbiorcy,
- różnicuje swoje wypowiedzi stylistycznie, dba o ich poprawność językową, korzysta z bogatego słownictwa, stosuje odpowiednio dobrane do sytuacji komunikacyjnej niewerbalne środki wyrazu, aby komunikat stał się w pełni czytelny dla odbiorcy,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji na tematy związane z rzeczywistością oraz dotyczące lektury; wprowadza w temat rozmowy; przekonuje do swojego zdania, udowadniając racje w sposób rzeczowy i logiczny; posługuje się informacją, cytatem z danego źródła; nawiązuje do wypowiedzi interlokutorów, wyciąga wnioski, dokonuje podsumowania rozmowy, modyfikuje własne poglądy; dba o poprawność językową wypowiedzi oraz o przestrzeganie przez dyskutantów zasad kulturalnej rozmowy,
- ubarwia wypowiedzi dialogiem, opisem przeżyć wewnętrznych, monologiem wewnętrznym postaci,

- stosuje charakterystykę bezpośrednią bohatera, wykorzystując bogate słownictwo nazywające cechy; stosuje charakterystykę pośrednią uwzględniającą motyw działania postaci; dokonuje oceny moralnej bohatera w odwołaniu do uniwersalnych wartości etycznych,
- wygłaszając tekst poetycki lub prozatorski z pamięci, podejmuje próbę jego interpretacji głosowej,
- dokonuje autokorekty językowej i stylistycznej wygłaszanego komunikatu.

CZYTANIE

- odczytuje tekst poetycki i prozatorski na poziomie przenośnym i symbolicznym, analizując konstrukcję i warstwę znaczeniową utworu, bierze pod uwagę funkcję osoby mówiącej w tekście,
- badając strukturę świata przedstawionego, dostrzega mechanizmy rozwoju fabuły, akcji, głównych wątków utworu prozatorskiego,
- na podstawie analizy utworów literackich podejmuje próbę interpretacji znaczenia i miejsca człowieka w świecie,
- odczytuje inne odpowiednio dobrane teksty kultury na poziomie krytycznotwórczym,
- analizuje treść oraz tworzywo adaptacji filmowej lub teatralnej dzieła literackiego, bada zależność między tworzywem dzieła a realizacją tego samego tematu lub motywu w różnych dziedzinach sztuki,
- wyjaśnia mechanizmy oddziaływania reklam.

SŁUCHANIE

- dostrzega przenośny sens wysłuchanego tekstu,
- tworzy własne utwory inspirowane wysłuchanym tekstem,
- potrafi sporządzić notatkę w wybranej przez siebie formie na podstawie wysłuchanego tekstu.

PISANIE

- pisze różnorodne wypowiedzi, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej, poprawne pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym,
- wprowadza do dialogu słowa narratora dystansującego się wobec wypowiedzi i działań bohaterów,

- pisze opowiadanie twórcze z elementami opisu sytuacji, list oficjalny, notatkę w formie ciągłej, mapy mentalnej, schematu,
- wyjaśnia treści przenośne i symboliczne oraz konteksty interpretacyjne w opisie dzieła plastycznego,
- w sposób pełny i przemyślany charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą, przedstawia wszystkie możliwe motywy jej działania, ocenia postępowanie w odniesieniu do wartości etycznych,
- poprawia własne błędy językowe i stylistyczne.

NAUKA O JĘZYKU

sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

1. fonetyki (stosuje wiadomości dotyczące różnicy między zapisem a wymową głosek oraz funkcji głoski *i* w wyrazie),
2. słownictwa i słowotwórstwa (korzysta z bogatego zasobu słownictwa, stosując wyrazy bliskoznaczne; dba o poprawność stylistyczną tekstu; ilustruje wypowiedzi odpowiednio dobranymi związkami frazeologicznymi i przysłowiami; wyjaśnia znaczenie wyrazów na podstawie ich etymologii; wyjaśnia zmiany znaczenia wyrazów; bada funkcję neologizmów i archaizmów w tekście; analizuje budowę słowotwórczą wyrazu; porządkuje rodziny wyrazów),
3. fleksji (poprawnie używa w wypowiedzeniach ustnych i pisemnych form odmiennych i nieodmiennych części mowy, analizuje ich funkcję w zdaniu; dokonuje rozbioru gramatycznego wypowiedzenia pojedynczego),
4. składni (dokonuje analizy logicznej wypowiedzenia pojedynczego; rysuje wykresy logiczne zdań pojedynczych z różnymi typami orzeczeń i podmiotów, schematy wypowiedzeń złożonych współrzędnie i podrzędnie; rozpoznaje i konstruuje zdania bezpodmiotowe; dba o poprawność interpunkcyjną wypowiedzeń pojedynczych i złożonych).

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę bardzo dobrą i dodatkowo:

MÓWIENIE

- buduje twórcze, bezbłędne pod względem językowym, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej wypowiedzi, w których się swobodnie posługuje werbalnymi i niewerbalnymi środkami wyrazu,
- rozpoczyna i podtrzymuje dyskusję na tematy związane z lekturą; rzeczowo, z zachowaniem zasad kulturalnej rozmowy ocenia stanowiska dyskutantów i podaje propozycje rozwiązania problemów,
- swobodnie się posługuje różnymi formami opowiadania i opisu,
- w sposób pełny i logiczny charakteryzuje bohatera lektury,
- wygłaszając tekst z pamięci, dokonuje jego interpretacji głosowej.

CZYTANIE

- odczytuje sens utworów poetyckich, prozatorskich i innych dzieł kultury (również spoza listy lektur przewidzianej programem nauczania) na poziomie krytycznotwórczym, uwzględniając ich strukturę i treści przerośne oraz symboliczne; odwołuje się do kontekstów kulturowych.

SŁUCHANIE

- analizuje i wykorzystuje w nowych sytuacjach komunikacyjnych informacje wybrane z wysłuchanego tekstu,
- analizuje i interpretuje przerośny sens wysłuchanego tekstu artystycznego.

PISANIE

- swobodnie się posługuje wszystkimi przewidzianymi w programie formami wypowiedzi pisemnej, a ponadto tworzy własne teksty, ciekawe pod względem treści i stylu, bezbłędne językowo,
- formułuje wypowiedzi na temat przeczytanych lektur (także spoza listy lektur przewidzianych programem nauczania).

NAUKA O JĘZYKU

- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści przewidzianych programem nauczania fonetyki, słownictwa i słowotwórstwa, fleksji oraz składni; przestrzega norm poprawnościowych w formułowanych wypowiedziach,
- samodzielnie poszerza wiedzę językową o treści spoza programu nauczania w klasie VI.